

VIRGIL MIHAILESCU-BÎRLIBA LA 80 DE ANI

Cea mai mare parte a cunoștințelor noastre actuale despre istoria antică și, mai ales, despre arheologia teritoriului de la răsărit de Carpați o datorăm eforturilor excepționale ale unei generații de specialiști, care și-au desfășurat activitatea în diferite instituții de cercetare din Iași. Lucrările lor de sinteză, publicate, cu precădere, în anii '70 – '80 ai secolului trecut, au pus temelii, modelând, cu fermitate, identitatea arheologică a acestui areal și trasând, incontestabil, direcțiile cercetărilor viitoare. Pe unii dintre ei am avut șansa să-i audiez în amfiteatrele Universității „Al. I. Cuza”, în vreme ce pe alții, care îmi erau familiari din literatura de specialitate, i-am cunoscut ulterior, la Institutul de Arheologie. În strânsă legătură cu cele două prestigioase instituții ieșene, l-am întâlnit, pentru prima dată, în anul 2000, pe domnul Virgil Mihailescu-Bîrliba, în calitate de student, participând la cursul de Numismatică. După doar câțiva ani care s-au scurs de la acel moment, care mi-a însemnat, în mod ireversibil, evoluția profesională ulterioară, am sincera plăcere și deosebita onoare de a-l omagia pe domnul Profesor, la împlinirea vârstei de 80 de ani.

Nu intenționez și, de altfel, nici nu cred că aș fi în măsură să alcătuiesc aici o biografie a domnului Virgil Mihailescu-Bîrliba. Există deja astfel de prezentări detaliate, concepute de colegi și apropiați, din diferite instituții unde și-a lăsat amprenta, cu alte ocazii festive. Le-am parcurs, de fiecare dată, plin de curiozitate și interes și mărturisesc că încă îmi provoacă emoție unele dintre acele secvențe biografice marcante, petrecute în contexte politice deosebite, greu de înțeles și chiar de imaginat de către majoritatea dintre noi, cei mai tineri. De asemenea, cu un alt prilej, am încercat să prezint, rezumativ, câteva repere din prestigioasa activitate științifică a domnului Virgil Mihailescu-Bîrliba. Cu admirație constat că impresionantei liste de publicații, redactate în acel moment, s-au adăugat, în mod constant, în ultimii 10 ani, numeroase contribuții științifice în diferite zone de cercetare.

Ca reprezentant de seamă al acestei distinse generații de specialiști ieșeni, domnul Bîrliba a marcat domeniul numismaticii, fiind atras, în mod particular, de perioada ei veche. Stau dovadă, în acest sens, numeroasele studii, cu tematică diversă, elaborate pe parcursul a peste jumătate de veac. În tot acest timp, au fost adunate, cu meticulozitate, toate informațiile mai vechi, disparate, despre descoperirile monetare antice, de la răsărit de Carpați, fiind studiate și publicate, cu regularitate, descoperiri noi, unele de dimensiuni apreciabile (a se vedea impresionantul depozit de la Măgura, care reprezintă, în continuare, un etalon de publicare pentru tezaurele monetare romane – *Tezaurul de la Măgura*, Muzeul Județean de Istorie și Artă Bacău, Bacău, 1977, împreună cu I. Mitrea). Dar partea cea mai importantă a reprezentat-o sistematizarea, analiza și interpretarea materialului numismatic antic, prezent, din abundență, în acest areal. Cred că cele două lucrări de sinteză, bine cunoscute specialiștilor din domeniu (*La monnaie romaine chez les Daces Orientaux*, Ed. Academiei RSR, București, 1980 și *Dacia răsăriteană în secolele VI-I. î.e.n. Economie și monedă*, Ed. Junimea, Iași, 1990) reușesc să înfățișeze, extrem de elocvent, rezultatele acestei munci perseverente. Împreună, ele oferă prima (și, deocamdată, singura) viziune de ansamblu asupra descoperirilor numismatice dintr-o regiune istorică românească, pe parcursul a peste un mileniu de istorie monetară. Deși au trecut decenii bune de când au fost tipărite, continuă să reprezinte instrumente de lucru extrem de prețioase în mâinile specialiștilor. Dincolo de informațiile generoase, valoarea lor a fost întărită și perpetuată prin folosirea unor abordări metodologice solide (cercetarea fenomenelor monetare aflate în conexiune, din areale cât mai extinse, interpretarea datelor locale în contexte regionale, limitele „Kausalmethode”, preeminența contextelor arheologice etc.) și, mai ales, prin propunerea unor construcții inovatoare, bine articulate și argumentate (începuturile circulației și economiei monetare la nordul Dunării de Jos, natura emisiunilor republicane din acest areal, modalitățile de pătrundere, jaloanele cronologice, tiparele de distribuție și funcțiile monedei romane, în teritoriile „dacice” din afara Imperiului etc.). O bună parte dintre acestea au fost validate de rezultatele cercetărilor realizate, de-a lungul timpului, în alte zone ale lumii antice, regăsindu-se în lucrările unor renumiți specialiști europeni, din diferite generații. Din păcate, doar una dintre cele două lucrări a fost publicată într-o limbă de circulație, fiind, pe deplin, accesibilă și apreciată de „casta” selectivă și riguroasă a numismaților. În cazul celei de-a doua, sunt convins, la fel ca mulți dintre colegii de breaslă, că limba maternă, în care a fost redactată, a constituit un impediment în valorificarea întregului ei potențial.

Am speranța că cele câteva repere, pe care am ales să le prezint, sunt relevante pentru contribuția domnului Virgil Mihăilescu-Bîrliba la dezvoltarea științei numismaticii antice, la răsărit de Carpați. A pus fundațiile solide ale acestui domeniu, construindu-i, cu tenacitate și pasiune, vreme de jumătate de veac, un prestigiu de netăgăduit la nivel național și, mai ales, dincolo de hotare. Prin consistența scrierilor îndeosebi, dar și prin prezența constantă la principalele manifestări științifice internaționale, prin crearea unor legături trainice cu renumiți specialiști, a reușit să introducă, definitiv, teritoriul Moldovei istorice pe harta numismatică a lumii antice.

La un moment dat, domnul Bîrliba își exprima mâhnirea „de a nu fi fost în măsură să abordeze cu aceeași intensitate întreaga numismatică, sub toate aspectele ei”, referindu-se, în special, la „tratarea chestiunilor numismaticii medievale sau moderne” (*Numismatica*, I, Ed. Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2005, p. 17). Parcă tocmai pentru a îndrepta o asemenea situație, dumnealui și-a asumat, relativ recent, unul dintre cele mai importante proiecte numismatice de după Revoluție. Este vorba despre coordonarea studierii celui mai mare tezaur monetar medieval publicat, până în prezent, de pe teritoriul României (*The great medieval coin hoard of Iași (historical significance of the great medieval coin hoard of Iași-2002)*, Institutul European Press, Iași, 2006).

Am lăsat la final acea parte, imposibil de cuantificat, a contribuției savantului la dezvoltarea disciplinei pe care o slujește. Este vorba despre educarea și formarea tinerilor studioși, care să continue și să dezvolte munca depusă de înaintașii lor, într-un anumit domeniu al cercetării. Domnul Bîrliba a conștientizat, pe deplin, nevoia de specialiști, în condițiile în care numismatica tinde, tot mai evident, să devină o știință de sine stătătoare, având „conținut, limite și scop, domenii, metode și legi de cercetare bine

definite”. Astfel a început „inițierea” noastră, a celor pasionați de știința banilor, încă de pe băncile facultății, în timpul cursului de Numismatică, care se ținea în biblioteca imobilului de pe strada Lascăr Catargiu. Aici deprindeam tainele lucrului cu monedele și aveam acces nelimitat la cea mai recentă literatură de specialitate. De-a lungul anilor, formarea noastră s-a perfecționat, sub atenta supraveghere a magistrului, care ne călăuzea, părintește, prin toate ciclurile universitare, recomandându-ne, călduros, diferitelor instituții care ar fi putut beneficia de cunoștințele noastre. O parte dintre elevii de altădată au devenit profesioniști veritabili, unii dintre ei ajungând, deja, la maturitate științifică deplină. Așa s-a născut o școală de numismatică antică la Iași, ca o mică familie, în jurul mentorului nostru. În diferite momente ale vieții, fiecare dintre noi s-a reîntors, periodic, în sânul familiei, găsind, întotdeauna, un loc cald și primitiv pe scaunul din biroul domnului Profesor de la Institut – o încăpere memorabilă, neobișnuit de lungă și îngustă, cufundată, în permanență, în fum proaspăt de țigară, amestecat cu parfum de cafea și având, în fundal, vocea crainicului de la postul național de radio.

Acum, la ceas aniversar, elevii domnului Profesor și colegii de la Institutul de Arheologie îi urează ani mulți sănătoși și plini de bucurii, alături de familie și de cei dragi și îi doresc putere de muncă pentru a-și finaliza proiectele pe care le întreprinde!

LUCIAN MUNTEANU